

Jedini ribnjak, u kojem još nije izvršena potpuna melioracija, je ribnjak XVII. U njemu se još nalaze panjevi ostali od posječene šume i ti mnogo smetaju vožnji čamcima po tome ribnjaku, pa bi trebalo povaditi te panjeve i drvo upotrebiti za gorivo.

Ovo ribnjačarstvo ima danas velike poteškoće sa snabdijevanjem ribnjaka vodom iz potoka Okičnice, koji daje normalno 50 lit. u minuti. Izvor ovog potoka je kaptiran i voda iz njega se upotrebljava za vodovod, kojim se obskrbljuju vodom susjedna sela, pa seljaci u sušno doba uzimaju vodu za zaljevanje povrća i tada se protok vode jako smanji. Radi toga mora uprava ovog ribnjačarstva voditi brigu da u proljeće kad su jače oborine, prihvati svu vodu koju donose potoci Oki-

čnica i Lukavac. Ljeti se dotok vode u Okičnici jako smanji, a Lukavac presahne. Poradi toga ovo ribnjačarstvo trpi od nestašice vode, naročito u sušnim godinama. Da bi se ono bolje osiguralo sa vodom trebalo bi dovesti vodu sa kojeg od susjednih potoka za bolje obskrbljivanje vodom ovih ribnjaka.

Ovo ribnjačarstvo, koje je u privatnom vlasništvu prije rata vegetiralo i imalo nisku proizvodnju riba od oko 300 kg/ha, a za vrijeme rata bilo devastirano, danas, nakon što je obnovljeno i stručno rukovođeno, daje oko 1400 kg/ha (u god. 1975.) pa je postalo značajan objekat za opskrbu naroda dobrom bjelančevinastom hranom — ribom.

prof. J. Plančić

Problematika jezera Trakošćan i malih ribnjaka u varaždinskom kraju

Uz stari, slikoviti dvorac **Trakošćan**, priljubilo se istoimeno jezero, pa gradina iz starih vremena, okružena vodom, predstavlja biser Hrvatskog Zagorja. Dvorac, sa dobro sačuvanim inventarom iz starih vremena, privlačna je meta za domaće i strane turiste, dok varedni krajolici samih vodenih površina čine Trakošćan privlačnim i za ribolovce. Pitanje turizma na Trakošćanu usko je vezano sa sportskim ribolovom, uzgojem ribe u tim vodama. Već dulje vrijeme traži se rješenje u kojem pravcu valja usmjeriti kulturu vodenih površina. Kod toga se mimoilazi stvarnost i činjenica da je jezero Trakošćan, sa nizom malih ribnjaka, smještenim u dolinama gorja (stari, feudalni ribnjaci iz srednjega vijeka) gospodarski uzeto, jedinstvena i nedjeljiva cjelina. Po tom pitanju stoje diametralno oprečna gledišta KONZERVATORSKOG ZAVODA HRVATSKE i ribarskih tehnologa.

God. 1932. posjetio je Ribnjačarstvo Poljana upravitelj Imanja grofova Drašković Pohl sa dvorskim mešтром Nikolom, radi savjetovanja oko unapređenja uzgoja ribe u jezeru Trakošćan i malim pripadnim ribnjacima. Postoji pet malih ribnjaka, mladičnjaka i uzgojilišta: Junin ribnjak, Kraljev travnjak I. i II., Lentište i Škrnik, sa velikim ribnjakom Trakošćan, kao tovilištem, ukupno vodenih površina 30 ha.

U jezeru, kao glavna riba, bio je šaran ljuskaš, produljene forme i sporoga rasta i velike količine karasa, dok je u malim ribnjacima mrešten i uzgajan mlađ šarana ljuskaša.

Na tom savjetovanju upravitelj Ribnjačarstva Poljana, ing. N. Fijan, predložio je gospodarsku osnovu. Da se presuše svi ribnjaci i jezero, uništi sva divlja riba, i uveze šaran veleljuskaš brzoga rasta, sa grabežljivom ribom, somom i smuđem. Mali ribnjaci nasadeni su svi sa odabranim maticama šarana veleljuskaša. U život sprovedena obnova uzgoja ribe idu-

će, 1933. god., na ovom malom ribnjačarstvu dala je odlične rezultate.

Za vrijeme okupacije dvorac Trakošćan sačuvan je sa svim inventarom od razaranja, ali je glavni nasip na jezeru sa preljevnom branom bio jako oštećen, dok su svi mali ribnjaci bili posve zapušteni, obrasli šašem i grmljem. Glavni nasip na jezeru obnovio je 1950. g. Ing. Španičić iz Varaždina, uredio betoniranu preljevnu branu i u betonom utvrđenom nasipu ispust, sa mehaniziranim vratima.

Ispod nasipa i brane srušena je stara pilana, a Šumariji iz Ivanca zabranjeno šlajsanje drvene mase preko vodenih površina jezera. Ostala je još neko vrijeme samo turbina sa električnim generatorom za rasvjetu dvorca, gospodarskih i ugostiteljskih zgrada.

Na bivšem feudalnom posjedu grofova Drašković nastale su tri gospodarske jedinice.

1. Dvorac Trakošćan sa okolnim parkom i šumom pod suverenom zaštitom Konzervatorskoga zavoda Hrvatske,

2. Ugostiteljsko poduzeće, poslije Poljoprivredna zadruha Trakošćan, kojem su dane na eksploataciju vodene površine, i

3. Okolišne šume sa lovom na visoku divljač, pod upravom šumarije u Ivancu.

Takova podjela, nekada jedinstvenoga feudalnoga imanja, učinila je za dugi rok ogromne štete i bila pravi uzrok nesporeduma i svada, koje su imale svoj refren i kod suda.

Ugostiteljsko poduzeće, da iskoristi vodene površine jezera Trakošćan, koje je bilo pusto i bez ribe nasadilo je 1952. god. bolesni šaranski mlađ, zaražen proljetnom viremijom šarana sa ribnjaka Končanica, kako bi izdavanjem dnevnih ribolovnih dozvola privuklo ribolovce sportaše. Taj nasadeni 1. god. mlađ vegetirao je u jezeru pun otvorenih rana, sa

trulim lednim perajama. Sportaši ribolovci iz Varaždina uložili su kod upravnih vlasti oštar protest.

Povodom toga, kotar Varaždin formirao je posebnu komisiju za sanaciju uzgoja ribe u jezeru Trakošćan. Predsjednik komisije, prof. dr I. Tomašec, sa Veterinarskog fakulteta iz Zagreba, pošto je utvrdio simptome obolenja ribe, predložio je mjere za sanaciju uzgoja ribe u jezeru: ispuštanje vode iz jezera, likvidaciju zaražene ribe i presušenje jezera kroz neko vrijeme, da bi se potom nasadio garantirano zdravi šaranski mlad iz novo osnovanih zdravih ribnjaka u Ludbregu.

Predložene mjere sanacije naišle su kod Konzervatorskoga zavoda na oštar otpor. Predstavnik Konzervatora, prof. dr I. Pevalek, ustvrdio je, da će uslijed otpuštanja vode iz jezera, uslijed saprobnoga vrenja, uginuti ne samo sva riba, već i sve vodeno bilje. Nakon dugih i žučnih rasprava uspio je prof. Tomašec ipak sklonuti konzervatore, da se predložene mjere sanacije u život sprovedu.

Nasadeni, zdravi šaranski mlad iz Ludbrega, dao je već prve godine odlične rezultate. Iduće jeseni, 1955. godine, ponovno je ispuštena sva voda iz jezera, radi kontrole zdravstvenoga stanja sve ribe u jezeru Trakošćan.

Povodom uspjele sanacije jezera Trakošćan priređena je mala, skromna svečanost. Na tu svečanost donio je predstavnik konzervatora, prof. Leskošek, i svoj gramofon. U spontanom raspoloženju razvio se je i ples. Veseloga raspoloženja i pun zadovoljstva među plesnim parovima zaplesao je klasični valcer i profesor Tomašec.

Iza uspjele sanacije jezera Trakošćan odlučio se kotar Varaždin, da u cjelosti obnovi staro ribnjačarstvo Trakošćan, sa svima pomoćnim ribnjacima. U tu svrhu je formirana Poljoprivredna zadruga Trakošćan, koja je preuzela sve funkcije bivšega privrednoga poduzeća.

Zadružni stočarski savez Hrvatske, referent za ribarstvo Ing. N. Fijan, predložio je gospodarsku osnovu za obnovu ribnjačarstva Trakošćan. Projekt je odobrio kotar Varaždin i dao zadruzi posebni kredit za obnovu cjelokupnoga ribnjačarstva.

Obnovljeni su svi mali ribnjaci, osim ribnjaka Lentište, a na čiju obnovu je dao svoj veto Konzervatorski zavod. Zadatak malih ribnjaka je bio da gaje zdravi šaranski mlad za nasad jezera Trakošćan, koje će se iskoristavati na sportski način, dnevnim ribolovnim dozvolama.

Radi pasive likvidirana je Poljoprivredna zadruga Trakošćan, a iskoristavanje svih ribnjaka predano je novo osnovanoj Kotarskoj stanici za ribarstvo u Varaždinu. Pod upravom stanice za ribarstvo ribnjačarstvo Trakošćan doživjelo je svoj najveći uspon zaslugom neumornoga ribarskoga radnika, upravitelja stanice, ĐURE GRUBORA. Čak je i višak zdravoga šaranskog mlada prodan ribnjacima Letovanić kraj Siška. Navala ribara sportaša na lov ribe uz dnevne ribolovne dozvole bila je ogromna. U praznične dane broj ribarskih čuvara bio je utrostručen. Dolazili su ribolovci iz Hrvatskoga zagorja, Varaždina, a najviše iz

susjedne Slovenije. Konačna bilanca sveukupnoga ribnjačarstva bila je negativna, jer je invazija ribolovaca često, umjesto dozvoljenoga ulova od 2 kg šarana, ilegalno odnašala i preko 10 kg šarana, bez obavezne naplate. No, intenzivno su proradili ugostiteljski objekti i povećao se priliv posjetioca dvorcu Trakošćan. Jedne godine je, pokusa radi, Stanica za ribarstvo nasadila u jezero 1.200 komada 1 god. mlada smuda. Te smudeve nikad nije ni jedan ribolovac uspio uhvatiti, ni kederima, ni varalicama. Kod ribolova bili su svi na broju u težini 100 — 120 dkg od nasadne težine oko 15 dkg.

Konačno, je došlo do fuzije aktivne Stanice za ribarstvo sa Poljoprivrednom stanicom u Varaždinu. Stanica za ribarstvo u Varaždinu uzgajala je specijalno zdrave šaranske matice i šaranski mlad za nasad novih ribnjaka i sanaciju postojećih. Veći naši ribnjaci: Siščani, D. Miholjac, a i novi ribnjaci u Vojvodini, svi su dobavljali zdravi nasadni materijal od Stanice za ribarstvo. Napose su sportaši na području Varaždina bili vrlo zadovoljni radom Stanice za ribarstvo. Nasadili su sve svoje vode malim sredstvima, a neumorni ribarski radnik Đuro Grubor, primio je u znak priznanja od Saveza ribolovnih sportskih društava Hrvatske »Zlatnu značku«. Desetak malih ribnjaka pod vodstvom Stanice za ribarstvo gajilo je punim kapacitetom zdravu ribu za nasad, pod stalnim i budnim nadzorom zdravstvene službe Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, prof. dr Ive Tomašeca.

Nedugo iza fuzije Stanice za ribarstvo sa Poljoprivrednom stanicom Varaždin, obolio je i umro u jesen 1968. god. Đuro Grubor. Za vrijeme od 15 god., 1953. — 1968. g., učinio je za uspon ribarstva u tom kraju, pa i indirektno diljem čitave Jugoslavije neprocjenjivo mnogo. Za sobom je ostavio i već gotove projekte za gradnju većih ribnjaka na močvarnim terenima kraj Banskih dvora kod Varaždina i većih ribnjaka u slivu rijeke Mure kraj Podturna, u Međumurju.

Kod obnove malih ribnjaka u Trakošćanu ustanovljeno je da su to naši najstariji ribnjaci, a po tehnici izgradnje u vrijeme, kada još nije bilo cementa i cementnih cijevi. Sve odvodne cijevi iz ribnjaka bile su izdubljeni hrastovi trupci u vidu cijevi, pokriveni debelom hrastovom daskom, dok su sastavi cijevi i sami trupci — cijevi bili uvijeni u zelenu, masnu, za vodu nepropusnu glinu. Zelena masna glina, dovezena iz daljine, ne samo da je cijevi iz hrastovih trupaca učinila nepropusnim za vodu, već je te drvene cijevi trajno konzervirala. Pa i u nasipima gdje je zemlja bila propusna, u jezgro nasipa bila je ugrađena zelena, za vodu nepropusna, glina.

Napose valja napomenuti da je na ispustu cijevi iz jezera Trakošćan bio izgrađen idealan objekat, **Automatski riboizlovljač**, u vidu ribarskoga stola, na koji je dolazila kod ispuštanja vode gravitacijom sa vodom i sva riba. Dakle, ribolov se vršio u jezeru bez upotrebe mreže i to je bilo idealno rješenje.

Kada je prema projektu Ing. arh. Požgaja uređen konačno i sav prostor ispod nasipa i preljevne brane jezera, na molbu i prijedlog ribarskoga tehnologa

sačuvan je **Automatski riboizlovljač**, ali je sada nevidljiv pokriven daskama, jer je u pogonu samo za vrijeme ribolova.

Nakon što se povukao iz aktivnoga rada, osnivač i pokretač, a i neumorni radnik slatkovodnoga ribarstva u tom kraju Đuro Grubor, u poljoprivrednoj stanici nije se našao njemu dostojan nasljednik.

Posve su olabavile i prestale višegodišnje veze sa iskusnim ribarskim tehnologom, koji je obnovio stare ribnjake u tom kraju, te izgradio nove, pa i sa nadzornom službom Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu prekinuta je svaka veza. Patronat te napose važne službe vršio je preko 15. godina GRATIS, bez naplate, kao lokalni patriota, prof. dr Ivo Tomašec, koji se je

rodio u Novom Marofu, a gimnazijske nauke sa maturom završio je u Varaždinu.

Postoji sumnja, da su uvođenjem uzgoja pataka u nekim od ribnjaka u tom kraju, a bez prethodne konzultacije prije ustaljene nadzorne službe, uvučene i bolesti riba. Svakako, ostaje činjenica, da se ribnjake u tom kraju ne može više smatrati slobodnim od svih zaraznih bolesti, jer je utvrđena zarazna upala plivajućeg mjehura.

Zadnjih godina statistička služba stručnoga ribarskoga mjesečnika: **Slatkovodno ribarstvo Jugoslavije**, Josip Basioli, konstatira: Produkcija ribe u malim ribnjacima Varaždina stagnira.

Ing. Nikola Fijan

Riboizlovljač u Trakošćanu prekonstruiran 1957. god.

Ribnjak Ivanec 1963. god. Đuro Grubor sa čuvarom

Ribnjak Maruševac 1968. god. prof. Tomašec, pokojni Đuro Grubor

Ribnjak Lukavac 1965. god. inž. Fijan, prof. Tomašec, Grubor i ostali